

‘Was ik kierowca?’ Twee/meertalige ontwikkeling en de rol van de kinderopvang.

September 2024

Even voorstellen....SFBO

- ▶ Wij willen alle kinderen in Friesland de kans geven zich meertalig te ontwikkelen
- ▶ Pedagogisch medewerkers en leerkrachten in de onderbouw begeleiden bij het vormgeven van het taalbeleid en bij de uitvoering in de praktijk
- ▶ 260 aangesloten locaties: De Friese taal heeft een groot aandeel in het taalaanbod binnen de groep (minimaal 50%)
- ▶ Cursussen / gastlessen bij mbo
- ▶ Onderzoek naar taaloverdracht
- ▶ Materiaalontwikkeling

Tweetalige (dual-immersion) concept: Uitgangspunten

- Het uitdragen van de meerwaarde van twee- en meertaligheid
- Het stimuleren van tweetaligheid bij alle kinderen waarbij er extra aandacht en aanbod is van de Friese taal
- Het consequent gebruik van beide talen. (Hierdoor is er zicht op het aanbod en het natuurlijke vermogen van kinderen om taal uit interactie te leren)
- Het creëren van een omgeving waarin de taalontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd

260 locaties: Begeleidings- & certificeringstraject

Criteria op het gebied van

- ▶ Taalomgeving
  - ▶ Pedagogisch taalklimaat
  - ▶ Taalbeleid
  - ▶ Volgen van de taalontwikkeling
-
- ▶ 3 niveaus: ieder niveau wordt getoetst door onafhankelijke commissie. Bij niveau 3 ben je gecertificeerd, daarna komt de commissie 1x per 3 jaar langs (begeleiding blijft wel aanwezig).

Eefkes werom sjen yn 2023

SFBO wol alle bern yn Fryslân de kâns biede har twatalich te ûntwikkeljen. Meartaligens befoarderet de talige, de sosjale en de yntellektuele ûntwikkeling fan bern. Wy advisearje pedagogysk meiwurkers en learkrêften fan de ûnderbou by it foarmjaan fan taalbelied en by it útfieren yn de praktyk. Persoanlik en saakkundich.

kennisintrum meartaligens jonge bern
www.sfbo.nl - ynfo@sfbo.nl

De Krobbepôle - een peuteropvang in een dorp ergens in de Friese Greidhoeke

Jelle (3 jr en 2 mnd, Friestalige ouders),
Femke (3 jr en 7 mnd, Friestalige moeder
en een Nederlandstalige vader),
Sylvia (3 jr en 8 mnd, Nederlandstalige
ouders),
Kaz (3 jr en 2 mnd, Poolstalige ouders)

Een scene:

Wa fan jimme kin Frysk prate?

Femke: Ikke

Kaz: Ikke

En Jelle dan?

Jelle schudt zijn hoofd: 'Nee, ikke net.'

Tweetalige ontwikkeling bij jonge kinderen Is heel simpel en natuurlijk

- Jonge kinderen leren van concrete ervaringen, horen, voelen, ze nemen de dingen zoals ze zijn
- Zijn egocentrisch: ik versta jou dus jij verstaat mij
- Taal & meertaligheid is abstract, het ervaren is beter dan het erover hebben.
- Maar: er zijn wel een aantal zaken waar je rekening mee moet houden.

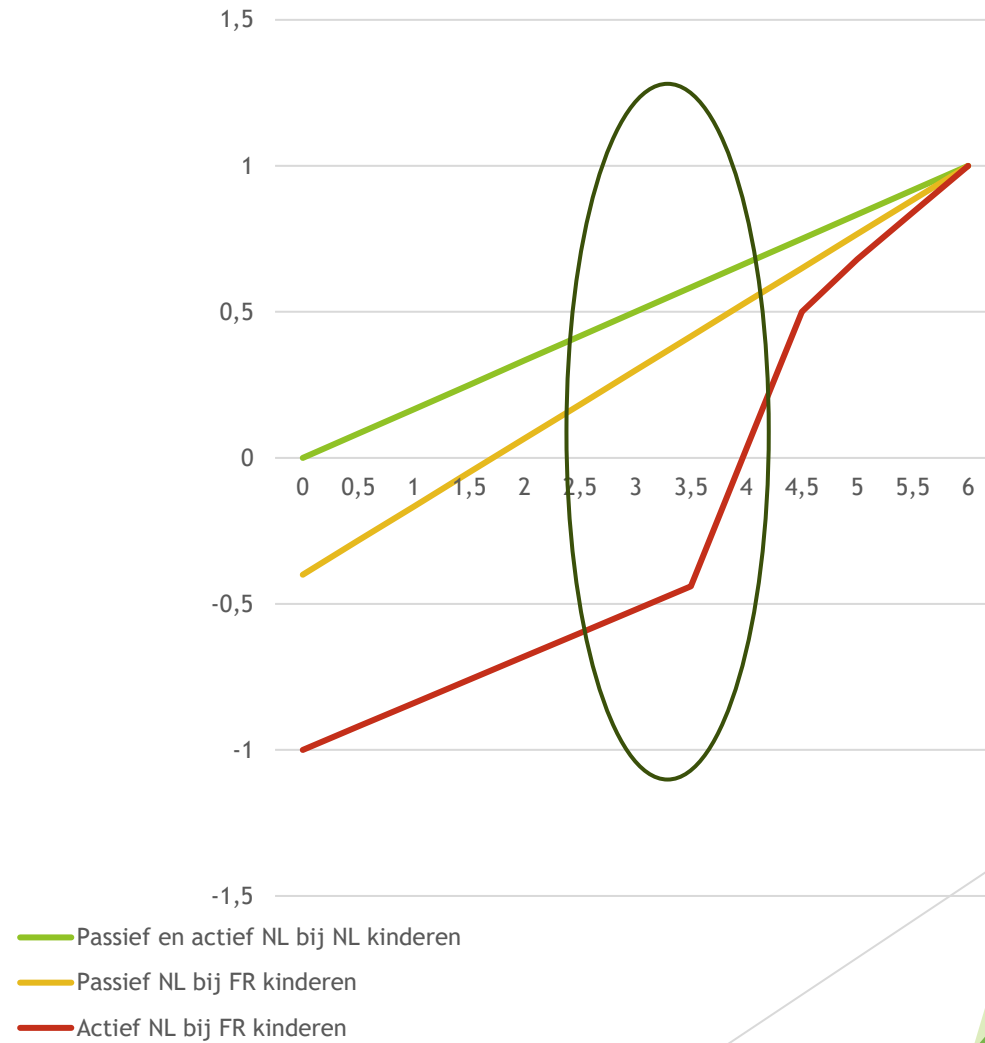

> relatief groot verschil tussen taalbegrip en taalproductie, zowel in de eerste als in de tweede taal

- ▶ Jelle (zet stoeltjes achter elkaar): 'Wy meitsje in trein.'
- ▶ Kaz: 'Was ik kierowca?'
- ▶ Jelle: 'Nee ik wie sjauffeur! Do moastst dêr sitte.' (Wijst op het derde stoeltje van voren)
- ▶ Sylvia: 'Ik geef de stempel!'
- ▶ Pedagogisch medewerker: 'Dach treinmasjinst. Hoe let giet de trein fuort?'
- ▶ Jelle: 'Fjouwer oere.'
- ▶ Pedagogisch medewerker (tegen Kaz): 'Wêr sille jo hinne, menear?'

Het verstaan en spreken van Nederlands bij Friestalige kinderen

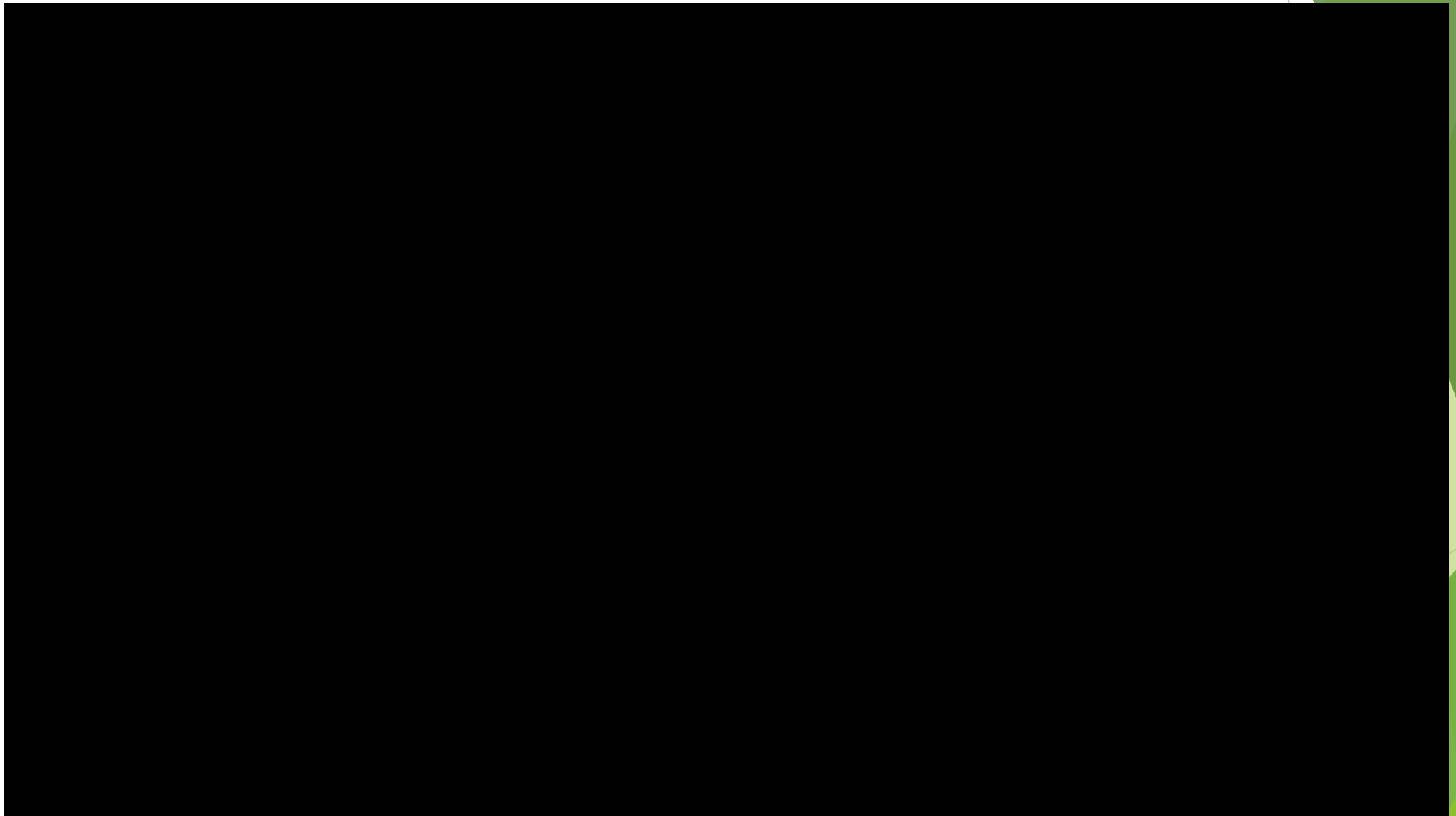
Kinderen in de voorschoolse periode leren ogenschijnlijk zonder moeite een tweede taal. Maar tegelijkertijd is hun thuistaal in deze periode kwetsbaar indien deze een lage status heeft

- ▶ 4 maanden later
- ▶ Jelle (zet stoeltjes achter elkaar): 'Wy meitsje in trein.'
- ▶ Kaz: 'Ik was de machinist.'
- ▶ Jelle: 'Jij eerst en dan ik. Als ik fluit, gaat de trein weg.'
- ▶ Femke: 'Mag ik ek yn de trein?'
- ▶ Jelle: 'Jij mag daar zitten.' (wijst naar stoeltje)
- ▶ Pedagogisch medewerker: 'Dach kondukteur. Hoe let giet de trein fuort?'
- ▶ Jelle: 'Om fjouwer oere.'
- ▶ Pedagogisch medewerker (tegen Femke): 'Wêr sille jo hinne mefrou?'
- ▶ Femke: 'Naar Ameland.'

Jelle (zet stoeltjes achter elkaar): 'Wy meitsje in trein.'
Kaz: 'Was ik kierowca?'
Jelle: 'Nee ik wie sjauffeur! Do moastst dêr sitte.' (Wijst op het derde stoeltje van voren)
Sylvia: 'Ik geef de stempel!'
Pedagogisch medewerker: 'Dach treinmasjinist. Hoe let giet de trein fuort?'
Jelle: 'Fjouwer oere.'
Pedagogisch medewerker (tegen Kaz): 'Wêr sille jo hinne, menear?'

▶ **Wat zie je bij deze drie kinderen?**

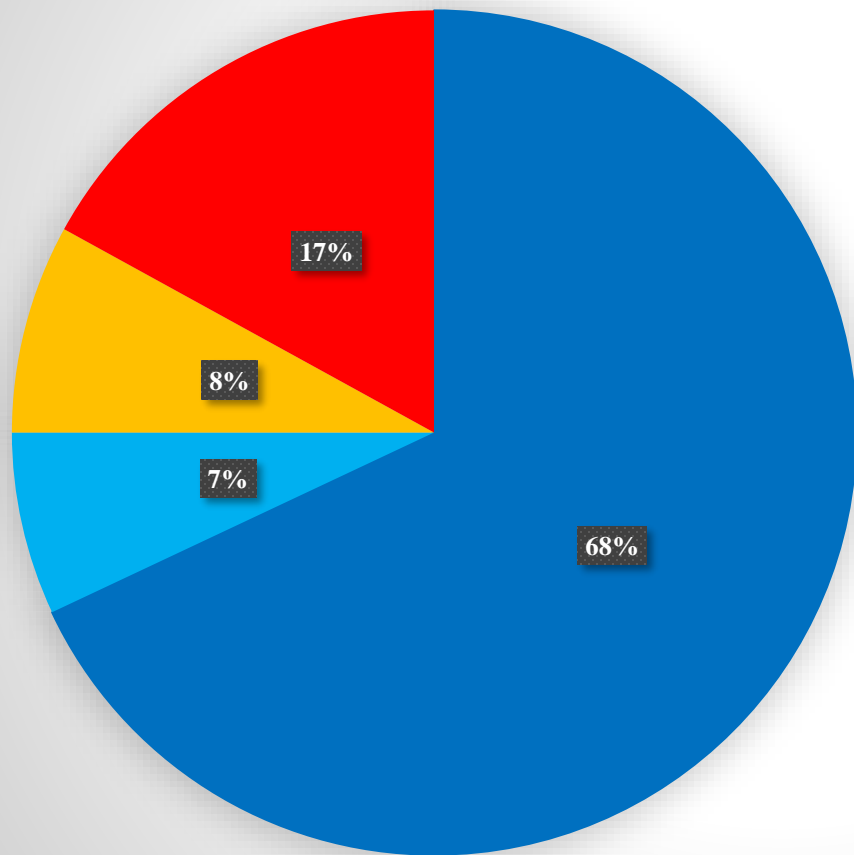
- ▶ 3,5 jaar: Jelle is goed op weg tweetalig te worden (er zijn nog wel een aantal zaken die hij tot ongeveer 5-6 jaar nog niet kan - op commando een taal spreken, of vertalen bijv., ok gebruikt bij -afnemend-tussentaal) > Video
- ▶ Zijn thuistaal is buitenshuis ondersteund. Hij heeft veel aanbod gehad waardoor hij systemen die hij heeft geleerd in zijn thuistaal razendsnel kan toepassen in de tweede taal.
  - ▶ Concepten (hjoed/juster/moarn).
  - ▶ Systemen: Rein + bôge = Reinbôge.
- ▶ Bij Kaz en Femke staat de tweetalige ontwikkeling onder druk. Hun thuistaal heeft een lage status en loopt het gevaar verdrongen te worden.
  - ▶ Aanbod ook buiten de muren van eigen huis
  - ▶ Niet alleen huis-tuin-en-keuken taal (meer functies)
  - ▶ Volhouden!

(vervolg)

- ▶ Zijn thuistaal is buitenhuis ondersteund. Hij heeft veel aanbod gehad waardoor hij systemen die hij heeft geleerd in zijn thuistaal razendsnel kan toepassen in de tweede taal.
  - ▶ Concepten (hjoed/juster/moarn).
  - ▶ Systemen: Rein + bôge = Reinbôge.
- ▶ Bij Kaz en Femke staat de tweetalige ontwikkeling onder druk. Hun thuistaal heeft een lage status en loopt het gevaar verdrongen te worden.
  - ▶ Aanbod ook buiten de muren van het eigen huis
  - ▶ Niet alleen huis-tuin-en-keuken taal (meer functies)
  - ▶ Volhouden!

Taal van het kind tegen de ouder die meestal/altijd Fries tegen het kind spreekt anno 2017 (n=446) volgens onderzoek SFBO

- Meastal/altijd Frysk
- Likefolle Frysk as Ned. of wat mear Frysk
- Mear Ned. as Frysk
- Meastal/altijd Nederlânsk

Begeleiden van kinderen in hun tweetalige ontwikkeling: kennis

- ▶ Verloop tweetalige ontwikkeling bij Friestalige en anderstalige kinderen
- ▶ Vanaf groep 3 presteren Friestalige kinderen gemiddeld actief én passief in het Nederlands even goed als Nederlandstalige kinderen (rekening houdend met SES-indicatoren)
- ▶ Tot die tijd is er wel degelijk verschil tussen Friestalige (anderstalige) en NL-talige kinderen. Voor volledige tweetaligheid is tijd nodig. Ouders en professionals hebben soms te hoge verwachtingen van peuters en kleuters (“Tweetaligheid is mooi maar Douwe (3 jaar) spreekt alleen maar Fries en dat vind ik niet goed.”)
- ▶ Bij van-huis-uit Friestalige, tweetalige en anderstalige kinderen heeft Fries vaak extra steun nodig om ervoor te zorgen dat die taal zich goed en breed ontwikkelt. Dat is nodig voor het Fries (taalverlies) én voor het Nederlands (taalbasis). Deze kennis ontbreekt vaak in het basisonderwijs